

Ekspolitiķis Monvīds Švarcs – sarunā par atbildību un drošību



Egita Terēze Jonānes foto

Egita Terēze Jonāne

Monvīds Švarcs šogad nepiedalījās pašvaldību vēlēšanās. Kad viņam jautā par iemesliem, ekspolitiķis atbild – vajag restartēties. Kas tas būs par restartu – to viņš neatklāj, teic, ka šobrīd bauda kopā būšanu ar ģimeni un sirdij tīkamus darbus. Sarunā “Vietējai Latgales Avīzei” Monvīds Švarcs uzsver arī atbildību politikā un skaidro, kāpēc jārunā par drošības stiprināšanu Latvijā, nevis tikai Latgalē.

Monvīds Švarcs un politiķis. Kā jūs raksturotu šo vārdu savienojumu?

– Tas jautājums uzdodams cilvēkiem, kas mani redzējuši politikā, jo viņu sacītais būs daudz objektīvāks par manis teikto.

Cik gadus strādājat pašvaldībā?

– No 1994. gada sāku strādāt Gaigalavas pagasta padomē, un tas ir darba pašvaldībā atskaites punkts. Toreiz iepazinu, kas ir Rēzeknes rajona padome un kāda ir sadarbība šādā koleģiālajā institūcijā, kur visas pagastu padomes ir saimnieciski patstāvīgas, bet tajā pašā laikā ir jāiedod kopīgā vadlīnija, ko tad pagasta padomes kopā grib sasniegt. Man bija tikai 27 gadi, pārējie kolēģi bija ļoti lielas pieredzes bagāti un ar politiskām ambīcijām, bet es droši vien ienācu pašvaldībā kā kompromisa persona, jo pieredzes bagātie nevarēja vienoties, kurš varētu būt priekšsēdētājs. Esmu pateicīgs tiem cilvēkiem, kuri man tādu iespēju deva. Mans darba princips bija uzklaut un atrast argumentu jebkuram, pat ļoti sīkam, savam lēmumam, tā ir arī saruna ar dažādiem cilvēkiem dažādos formātos un dažādos līmeņos, sākot ar «ba-beņu» laukos un beidzot ar ministru vai Valsts prezidentu. Svarīgi ir runāt, bet vēl svarīgāk dzirdēt to, ko saka otrs, un tikai tad tu savu argumentāciju vari veidot konstruktīvi.

Mans vērojums šajā trīsdesmit gadu sadarbībā ar jums – jūs Rēzeknes rajona padomē, vēlāk jau Rēzeknes novada domē bijāt pionieris daudzām norisēm, kuras vēlāk aizguva citas pašvaldības. Tā ir atbalsta programma uzņēmējiem, tas ir pagastu apvienību modelis, tās ir lielās skolas ar filiālēm utt. Kā jums tas izdevās?

– Tas nozīmē – redzēt vienu precedentu un mēģināt saprast, ka tādi precedenti ir vēl. Un risināt šo jautājumu tā, lai tad, kad otrs, trešais, ceturtais vērsīsies pie tevis ar tādu pašu jautājumu, lai tad tev būtu gatavs algoritms, ar kuru strādāt, tā atvieglojot darbu pašvaldībā.

Pie manis vērsās mazie uzņēmēji, kas, tikko uzsākuši biznesu, nevarēja saņemt kredītu bankā, arī savu līdzekļu nav, un lūdz palīdzēt. Tajā laikā mēs, Rēzeknes ra-

jona padome kā garants un Latvijas Krājbanka kā finansiāla atbalsta sniedzējs, atbalstījām uzņēmējus. Kad Latvijas Krājbankas ēra beidzās, Rēzeknes rajona padome iedibināja uzņēmēju atbalsta programmu ar mērķi dot mazajam uzņēmējam stimulu spert pirmo soli. Un daudzi uzņēmēji – amatnieki, mājažotāji u. c. – izdarīja šo izvēli. Jāspēj saprast, kā tavš lēmums palīdzēs un vai tu uzņēmēju vai cilvēku grupu nepieradināsi pie ilūzijas. Piešķirot atbalstu, mēs prasījām no uzņēmēja arī atbildību, noteicām monitoringa periodu, vērtējām, kā viņš šo atbalstu izmanto. Ir bijušas mazas kļūdas, bet mēs tās koriģējām, lai uzņēmējs raiti ietu uz priekšu, piemēram, frizētavai bija noteiktas vides pieejamības prasības, un mēs piešķīrām atbalstu, lai šāda infrastruktūra būtu.

Pašvaldībai tādā veidā arī ir jāstrādā. Paldies Rēzeknes novada domes darbiniekiem un administrācijai, kas bija atsaucīgi idejām, ko izteica politiķi. Politiķi nebija tie, kuri gatavoja programmas, nolikumus, viņi tikai deva stimulu. Bez azartiskiem un strādīgiem darbiniekiem pašvaldība ir kā tukša čaula.

Vai pagastu apvienības atvieglo pašvaldības darbu, mudina pagasta ļaudīm labāk iepazīt kaimiņus blakus pagastā, kopā strādāt un kopā svinēt svētkus?

– Es godīgu teikšu, ka pagastu apvienības vēl joprojām tikai uzsāk šo pareizo ceļu uz cilvēku kopību. Joprojām mēs dzīvojam savā pagalmā, kas ir pagasts, mani neinteresē, kas notiek kaimiņu pagastā, galvenais, lai es labi justos savā pagalmā. Es gaidu ļoti lielu atdevi no pagastu apvienību vadības, kam uzticēti dažādu kompetenču jautājumi, lai viņi veido šo kopību. Mums katrā pagastā ir saimniecības pārzinis, katrā pagastā ir vismaz divi darbinieki (santehniķi, elektriķi utt.), un, ja mēs parēķinām, tad kas par cilvēku resursu komandu ir šajā piecu vai astoņu pagastu apvienībā. Taču mēs šo komandu vēl nespējam vadīt kopīgiem darbiem, proti, ja pagastā A ir problēma (piemēram, jānomaina jumts skolai), tad mēs visi kopā atrisinām šo problēmu, nevis ļaujam, lai pagasta A komanda dara to viena pati. Tas ir stāsts par cilvēku resursiem, bet vēl ir stāsts par materiālajiem

resursiem. Proti, katrā pagastā ir viens vai divi traktori, kravas mašīna, kas novecojuši, tomēr derētu apsēsties un sarēķināt, kāds materiālais resurss ir vajadzīgs uz visus pagastu apvienību.

Mēs gājām vēl lielu soli uz priekšu, rīkojot iedzīvotāju sapulces un veidojot iedzīvotāju padomes, līdz ar to iedzīvotāji tika informēti par risināmo problēmu loku un pieejamo finansējumu, pēc tam visi kopā pieņemām lēmumu, kā šīs problēmas risināsim. Ja iedzīvotāju padomēs cilvēki ir līdzdarbīgi un atbildīgi, tad problēmas risinās raiti. Būdams šī novada iedzīvotājs, saprotu un redzu, ka arī pašai kopienai ir jābūt aktīvai.

Jūsu vadībā notika, kā moderni saka, pirmās izglītības ekosistēmas reformas Latgalē. Manuprāt, lēmumi kaut ko aizvērt, kaut ko likvidēt ir ļoti smagi. Vai nav bijis žēl aizvērt mazās skolas?

– Te ir tas, ko jau teicu iepriekš – ir jābūt spējai savākt datus, šos datus analizēt, un, balstoties uz tiem, pieņemt lēmumu, izskaidrojot to skolotājiem un skolēnu vecākiem.

Jā, ir bijuši sāpīgi lēmumi, bet jau 2009. gadā mēs teicām, ka kopsakarībās jāredz arī tas, kas notiek blakus – Rēzeknes pilsētā un novados, kas robežojas ar Rēzeknes novadu. Tāpat šīs atbalsta vidusskolas mēs veidojām, ņemot vērā skolēnu dzīves vietu un skolēnu blīvumu, arī izvērtējot, kuri bērni objektīvu iemeslu dēļ apmeklē Rēzeknes, Preiļu, Ludzas un citu novadu skolas. Tā mēs ieraudzījām, kā jāveido mūsu novada izglītības tīkls, proti, Maltā, Kautnatā, Dricānos, Nautrēnos un Viļānos ir bāzes skolas, kas nevajadzīgi nekonkurēs ar kaimiņiem, bet ir pievilcīgas apkārtnējo skolu, kur ir mazs skolēnu skaits, bērniem. Šodien mēs redzam, ka atbalsta skolu izveides pasākumi ir attaisnojuši sevi.

Kā izglītības ekosistēmas sakārtošanas veiksmes stāstu bieži pieminu Maltu, kuru attīstījām kā izglītības kvartālu, proti, tur ir gan vispārējās un interešu, gan arī profesionālās izglītības programmas. Pateicoties šim mūsu konceptam un attīstītai infrastruktūrai, Aizsardzības ministrija ieraudzīja un saprata, ka Maltā jābūt arī kadetu skolai.

Lūznavas pagasta atdzimšana, augšamceļot Lūznavas muižu, – tas varētu būt vēl viens veiksmes stāsts.

– Tas ir stāsts par konkrētās lauku teritorijas iespējām un atbalsta programmām, kuru finansējumu pašvaldība var piesaistīt. Lūznavas muižas atjaunošanas projekts, kā mēs paši teicām, bija pie pogas piešūts mētelis. Tas prasīja ļoti lielus ieguldījumus, taču ieguldītais darbs attaisnoja sevi, pat tie politiķi, kuri publiski kritiski izteicās par šo projektu, tagad visiem saka, ka viņi ir malači, jo viņi šo projektu atbalstīja. Ir gandarījums, ka cilvēki pēc kāda laika sapratuši, ka arī šādi izvērtēta riska projekti ir jāsteno. Bija sāpīgi, ka Lūznava aizvēra tehnikumu. Bet atkal bija sarunas, redzējums, un tagad tehnikuma ēkas apsaimnieko Nacionālie bruņotie spēki. Tas ir pašvaldības un Aizsardzības ministrijas sadarbības rezultāts.

Kopš Latvijas valsts atjaunošanas Rīgas «kungi» runā, kā palīdzēt Latgalei. Kas, jūsuprāt, ir vajadzīgs Latgalei?

– Vajadzīga politiskā griba, lai Latvijā (uzsveru – Latvijā, nevis tikai Latgalē) izveidotu objektīvu atbalsta programmu tām teritorijām, kurās ir zemākie attīstības rādītāji. Ja bija izveidota *excel* tabula, kur sasummēts visu ministriju pienesums Latgalei, tad bija jābūt arī tādām pašām *excel*

tabulām par pārējiem reģioniem, lai saprastu, ka tiešām šis atbalsts ļaus Latgalei attīstības rādītājos pietuvoties pārējiem reģioniem. Diemžēl neviens to nedara. Mums ir *excel* tabulas par Rīgu un pierīgu, bet tas vairs nav objektīvi.

Kā Latgalē cilvēkam justies droši šajos kara Ukrainā un globalizācijas apstākļos?

– Valstī, sākot ar vismazāko ierēdni un beidzot ar žurnālistiem, vairs nevajadzētu lietot apgalvojumu «drošības pasākumi Austrumu pierobežā Latgalei». Tie ir drošības pasākumi Latvijai – uzsveram to un ieliekam lielu izsaukuma zīmi. Un valdībai jādara tā, lai katrs Latvijas iedzīvotājs justos droši.

Mūžīgā Latgales kongresa diskusija – svarīga ir latgaliešu valoda vai tomēr svarīga ir Latgales ekonomika. Ko jūs par to domājat?

– Es vienmēr kritiski izteicos par Latgales kongresu, kad tika pieņemtas rezolūcijas, kurās uzsvērts atbalsts tikai latgaliešu valodai un latgaliešu kultūrai. Tās patiešām ir lielas vērtības, par kurām nav jādiskutē. Bet, lai valoda būtu dzīva, ir vajadzīgs valodas nesējs tepat Latgalē, nevis latgalieši Rīgā, un valodas nesējs dzīvos Latgalē tad, ja šeit būs attīstīta ekonomika (viņam nepieciešamās darba iespējas, stabili ienākumi, lai var uzturēt ģimeni).

Viens praktisks stāsts. Latvijā būvēs īres namus, bet vai ar šiem dārgās īres namiem mēs varēsim piesaistīt ģimenes? Pastāstīšu mūsu – Rēzeknes novada domes – pieredzi. Izveidojām savrupmāju programmu, un vienu daļu no apbūvei noteiktajām zemēm iegādāsies iedzīvotāji izsolē, lai apbūvētu to paši, tikmēr citos zemes gabalos mājokļus būvēs pašvaldība, pēc tam tā tos atdos nomā prioritāro nozaru speciālistiem uz 20–30 gadiem ar izpirkšanas tiesībām.

Atbalsta programmām nav nekādas jēgas, ja tās nešķiet svarīgas iedzīvotājiem.

Cik ilgi apdomājat savu aiziešanu no politikas, vai varbūt tas bija spontāns lēmums?

– Jau 2021. gadā teicu, ka vēlos aiziet no politikas, taču mani pārliecināja, ka jānostrādā vēl viens sasaukums, jo nebija skaidrības par administratīvi teritoriālās reformas virzību (bija virsuzdevums panākt, lai no šīs reformas likuma būtu izņemta prasība pievienot Rēzeknes novadu Rēzeknes valstspilsētai; piekritu, ka šāda apvienošana būs atkal jāapsver pēc desmit gadiem).

Šajās vēlēšanās vairs nepiedalījos, sapratu, ka man vajag restartēties. Esmu gandarīts, ka visus šos gadus arī politikā biju uzticīgs vērtībām, ko manī ielikuši vecāki, un pati galvenā vērtība ir atbildība par vārdiem un atbildība par darbiem.

Kāds būs šis restarts?

– Negribu par to runāt tagad. Es ļaujos kopā būšanai ar ģimeni (manā pagalmā šovasar notika Švarcu dzimtas saiets, tas bija jauki) un rosos pa māju (mēs ar brāļiem un bērniem tikko čakli strādājām kopā – uzlikām jaunu jumtu mammas mājai, arī tas bija jauki).

Kādu «ceļamaizi» iedosiet «Vietējās Latgales Avīzes» lasītājiem?

– Novēlu atvērties sarunai un kopā būšanai kopienā (mazajās talkās pie baznīcas vai ciemā, kopā radītājos svētkus utt.). Ja, ejot uz valsts svētkiem, pasauksim līdzī kaimiņu, tad svinību vieta būs pārpildīta un svētkus piedzīvosim divtik svinīgāk. ▣

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Ekspolitiķis Monvīds Švarcs – sarunā par atbildību un drošību» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF

Mediju atbalsta fonds